

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Ερ. Φ.: 201

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20-22
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426
Email : tmnpke@culture.gr

ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
ΚΟΙΝ: 1. Βουλευτή κ. Νικόλαο Νικολόπουλο

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 4050/215/5.3.2018 Ερώτηση και Α.Κ.Ε. με θέμα:
«Διατάχθηκε έρευνα για τις καταστροφές του γεφυριού της Πλάκας και του αρχαιολογικού
μνημείου Θεογέφυρο στην Ήπειρο;»

Σε απάντηση της με αριθμ. Πρωτοκόλλου 4050/215/5.3.2018 Ερώτηση και Α.Κ.Ε. του Βουλευτή κ. Νικόλαου Νικολόπουλου και σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες Υπηρεσίες, σας γνωρίζουμε τα εξής:

ΘΕΟΓΕΦΥΡΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΛΙΘΙΝΟΥ ΖΙΤΣΑΣ

Με την Υπουργική Απόφαση 7828/7.5.1965 (ΦΕΚ 404/Β/6.7.1965) «Περί κηρύξεως ως αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών διατηρητέων μνημείων» στο νομό Ιωαννίνων με αρ. 16 η Γέφυρα Καλαμά "Το Θεογέφυρον", Κοινότητας Λιθίνου, Ζίτσης χαρακτηρίστηκε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο.

Με την Υπουργική Απόφαση ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/46933/2466/31.10.1991 (ΦΕΚ 979/Β/27.11.1991) η περιοχή της Κοινότητας Λιθίνου Ιωαννίνων χαρακτηρίστηκε ως αρχαιολογικός χώρος για την προστασία και διάσωση των σπηλαίων και βροχοσκεπών που διασώζουν αρχαία κατάλοιπα, στο ευρύτερο περιβάλλον της προστατευόμενης με κήρυξη Ιεράς Μονής Πατέρων και του Θεογέφυρου (Φ.Ε.Κ. 404/Β/6.7.1965).

Οι προαναφερόμενοι χαρακτηρισμοί έγιναν σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ν. 5351/32 «περί αρχαιοτήτων» άρθρο 50 και 52 και σήμερα προστατεύονται με τις διατάξεις του Ν. 3028/2002 άρθρο 2 παρ. β, αα και με φορέα προστασίας την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων σύμφωνα με το Π.Δ. 4 (ΦΕΚ 7/22.01.2018) «Οργανισμός Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού» άρθρο 25 παρ. 5.

Το «Θεογέφυρο» χωροθετείται στα ανατολικά του οικισμού Λιθίνου. Ήταν το φυσικό πέρασμα προς το γειτονικό Εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου και στην συνέχεια προς την Ιερά Μονή Πατέρων, τον οικισμό Σακελλαρικό και την Ζίτσα, εξυπηρετώντας τις μετακινήσεις και το πέρασμα διαβατών και φορτωμένων ζώων, έως την τοποθέτηση της γειτονικής μεταλλικής γέφυρας τύπου Bailey, για την μετακίνηση τροχοφόρων οχημάτων, παράλληλα και σε κοντινή απόσταση.

Γεφύρωνε ελεύθερο άνοιγμα 10-12 μ. περίπου του ποταμού Καλαμά και το φυσικό οδόστρωμά του είχε συνολικό μεταβλητό πλάτος 3,50 – 4,50 μ. Το φυσικό αυτό πέρασμα ήταν γεωλογικός σχηματισμός από ιζηματογενείς αργιλικούς βράχους πωρόλιθου, που επικρατεί στην περιοχή και άργιλο (χώμα). Στην αριστερή πλευρά, από κατάντη, σε ασυνέχεια του βράχου παλιότερα είχε κατασκευασθεί τοιχοποιία από λιθοδομή με τοξωτά τμήματα, πιθανότατα για την αποκατάσταση και την βελτίωση της πρόσβασης και συμπλήρωση του καταστρώματος.

Η Υπηρεσία Νεώτερων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Ηπείρου, Βορείου Ιονίου και Δυτικής Μακεδονίας με την αρ. πρωτ. 458/9.6.1989 Απόφαση ενέκρινε εργασίες διαμόρφωσης και καθαρισμού του περιβάλλοντα χώρου στο Θεογέφυρο που εκτελέστηκαν με αυτεπιστασία από το προσωπικό της υπηρεσίας, μετά από προηγούμενη συνεννόηση με την 8^η ΕΒΑ και έγιναν τα παρακάτω:

- Συντήρηση και επισκευή των υπαρχόντων προστατευτικών στηθαίων και κατασκευή νέων από την πλευρά που δεν υπήρχαν.
- Επανακατασκευή των τεχνικών διαμορφώσεων που βρισκόταν σε κακή κατάσταση.
- Καθαρισμός του περιβάλλοντα χώρου από τα δένδρα και κατάλληλη διαμόρφωση του εδάφους και του περιβάλλοντα χώρου, ούτως ώστε να καταστεί εύκολη η επίσκεψη στο γεφύρι.
- Κατασκευή δύο πέτρινων κλιμάκων ούτως ώστε ο επισκέπτης να κατεβαίνει από τη μια σκάλα και να ανεβαίνει από την άλλη.

Ο νεώτερος υπόγειος σωλήνας που διακρίνεται μετά την ερείπωση της γέφυρας αποτελεί τμήμα του Αρδευτικού έργου της περιοχής Λιθίνου για μεταφορά νερού, από πηγή που εντοπίζεται στα βόρεια του Λιθίνου, για την άρδευση αγροτικών εκτάσεων στον κάμπο του Σακελλαρικού στα νότια του οικισμού.

Τα αίτια κατάρρευσης κατά την άποψή της Υπηρεσίας, αθροιστικά, είναι τα παρακάτω:

α) Τα φυσικά αίτια με την αυτοφυή βλάστηση που διάβρωσε το σώμα της γέφυρας με το ριζικό της σύστημα και οι καιρικές και ακραίες κλιματικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή κατά την διάρκεια της χειμερινής περιόδου όπως παγετός, διάβρωση από τα όμβρια και υπόγεια ύδατα, κ.λπ.

β) Το ανομοιογενές φυσικό δομικό υλικό του γεφυριού, βράχοι από ιζηματογενές αργιλικό πορόλιθο και άργιλο.

γ) Οι παλαιότερες και η πρόσφατη σεισμική δραστηριότητα, με επίκεντρο την περιοχή, του ρήγματος της Ζίτσας που ενεργοποιήθηκε το περασμένο Φθινόπωρο.

δ) Πιθανή επιβάρυνση του Θεογέφυρου από την διέλευση βαρέων οχημάτων (έως 50 τόνους) στην γειτονική μεταλλική γέφυρα τύπου Bailey.

Ακόμη και σήμερα η κατάσταση στην συγκεκριμένη περιοχή παραμένει κρίσιμη, οι κατολισθήσεις είναι σε εξέλιξη και έχει αποκλειστεί η διέλευση της μεταλλικής γέφυρας.

Όσον αφορά στις ρητές προειδοποιήσεις από τον πρόεδρο του Κέντρου Ιστορικών Μελετών Θεσπρωτίας Κο Μιχάλη Πασιάκο οι αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ.Α. δεν έχουν λάβει καμία που να αφορά το Θεογέφυρο, από δεκαετίας και μέχρι σήμερα.

Σε ότι αφορά τις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν το 2016, σας γνωρίζουμε ότι η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων δεν ήταν ενήμερη και ούτε ζητήθηκε σχετική άδεια για εργασίες αποκατάστασης της κατολισθησης του δρόμου σε κοντινή απόσταση από το Θεογέφυρο.

Αναφορικά με τη χωροθέτηση του αρδευτικού έργου στην περιοχή κοινότητας Λιθίνου νομού Ιωαννίνων, υπάρχει απόφαση προέγκρισης από την Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού (ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ33/ΜΝΗΜ/40485/1289/21.8.1997). Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, θα έπρεπε να είχε υποβληθεί από τη Διεύθυνση εγγείων βελτιώσεων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων, τελική μελέτη για έγκριση από την Υπηρεσία, στην οποία να εναρμονίζεται ο όρος να καταργηθεί η τσιμεντένια υδατογέφυρα, η οποία περνά επάνω από το Θεογέφυρο και να αντικατασταθεί από κλειστό αγωγό, ο οποίος να περνά χαμηλά, χωρίς να είναι ορατός από τον ύστερο βυζαντινό ναό του Αγίου Νικολάου.

Η Υπηρεσία ζήτησε από τη Διεύθυνση εγγείων βελτιώσεων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων με το υπ. αρ. 3738/17.8.1999 έγγραφο της, πρόταση και σχέδιο αντικατάστασης της τσιμεντένιας υδατογέφυρας, στοιχεία τα οποία δεν έχουν κατατεθεί. Γίνεται κατανοητό ότι η Υπηρεσία δεν ενημερώθηκε έως τώρα για τις εργασίες τοποθέτησης σωλήνα στο κατάστρωμα του Θεογέφυρου.

Τέλος, σας ενημερώνουμε πως τα αιτήματα της κίνησης καθαρού Καλαμά, καθώς και του κ. Μ. Πασιάκου, που υποβλήθηκαν στην ΕΦΑ Ιωαννίνων στις 15.2.2018 απαντήθηκαν με τα υπ. αριθμ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΕΦΑΙΩΑ/68219/46613/671/7.3.2018 και ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΕΦΑΙΩΑ/68183/46590/670/7.3.2018 αντίστοιχα.

ΓΕΦΥΡΑ ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ ΒΟΡΕΙΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

Αναφορικά με την Γέφυρα Πλάκας στον ποταμό Άραχθο, οι πιο σημαντικές φάσεις που σχετίζονται με τις διάφορες επισκευές που έγιναν στην μακρόχρονη ιστορία της γέφυρας είναι οι εξής:

Με την υπ' αριθ. πρωτ. 22676/17.2.1971 Υπουργική Απόφαση «*η επί του ποταμού Αράχθου τοξωτή γέφυρα της Πλάκας, στην περιφέρεια της Κοινότητας Ραφταναίων, της επαρχίας Δωδώνης του Νομού Ιωαννίνων που κατασκευάστηκε το 1868, χαρακτηρίστηκε ως έργο τέχνης χρήζον ειδικής προστασίας*», λόγω της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής και του μεγέθους της (ΦΕΚ 162/τ.Δ'/2.3.1971) και με την υπ' αριθ. πρωτ. 10062/934/12.7.1972 Υπουργική Απόφαση, η γέφυρα της Πλάκας κηρύχθηκε ιστορικό διατηρητέο μνημείο (ΦΕΚ 621/τ.Β'/22.8.1972).

Το 2005 υπογράφηκε σύμβαση ανάθεσης μελέτης «Γέφυρα Πλάκας - Μελέτη αποκατάστασης μνημείου, περιβάλλοντος χώρου και προσβάσεων» από το Γραφείο Μελετών Α. και Γ. Παπαγεωργίου, για την πρώην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων της Περιφέρειας Ηπείρου.

Το 2008 έγιναν εργασίες συντήρησης και επισκευής του γεφυριού σύμφωνα με την ανωτέρω μελέτη, ωστόσο ποτέ δεν ολοκληρώθηκαν.

Το 2013 πραγματοποιήθηκε άκαρπη σύσκεψη αρμόδιων φορέων για την εκτέλεση των έργων β' φάσης συντήρησης-επισκευής που προέβλεπε την ενίσχυση των βάθρων σύμφωνα με την μελέτη Παπαγεωργίου.

Την 1^η Φεβρουαρίου 2015 προκλήθηκε η κατάρρευση του γεφυριού της Πλάκας. Θραύσματα από το ανατολικό βάθρο βρέθηκαν στην κοίτη του ποταμού ενώ τα τμήματα του κεντρικού τόξου διαλύθηκαν σε μικρότερα τμήματα και παρασύρθηκαν από το ρεύμα του Αράχθου. Αρκετά από αυτά εντοπίστηκαν και συλλέχθηκαν κατά τις εργασίες διαμόρφωσης της κοίτης για την διεξαγωγή γεωτρήσεων το καλοκαίρι του 2015.

Στις 10 Αυγούστου 2015 υπεγράφη Προγραμματική Σύμβαση μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού, της Περιφέρειας Ηπείρου, του Δήμου Βορείων Τζουμέρκων, του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, με αντικείμενο τις εργασίες διαμόρφωσης και εγκατάστασης εργοταξίου καθώς και την εκπόνηση των αναγκαίων προκαταρκτικών μελετών, με διάρκεια 24 μήνες. Για την παρακολούθηση της υλοποίησης της σύμβασης ορίστηκε εξαμελής Επιτροπή Παρακολούθησης.

Στις 22 και 23.8.2015 πραγματοποιήθηκαν από την Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων & Τεχνικών Έργων Ηπείρου, Βορείου Ιονίου & Δυτικής Μακεδονίας εργασίες διαμόρφωσης πρόσβασης προς την ερειπωμένη γέφυρα.

Επίσης, τον Απρίλιο του 2016 πραγματοποιήθηκαν από την ΥΝΜΤΕ Ηπείρου εργασίες προστασίας του ανατολικού ακρόβαθρου.

Στις 7 Ιουνίου 2016 υποβλήθηκαν στην ΔΠΑΝΣΜ από το Ε.Μ.Π. δύο Τεύχη με τίτλους «Τεύχος 1 - ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ - ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ - ΑΝΑΛΥΣΗ – ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ - ΧΑΡΑΞΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ» και «Τεύχος 2 - ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΣΤΑΤΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ - ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ». Με βάση αυτά τα τεύχη εγκρίθηκαν με όρους, μετά από γνωμοδότηση του Κεντρικού συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων, οι προδιαγραφές και κατευθύνσεις για την αποκατάσταση της γέφυρας με την υπ' αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΠΑΝΣΜ/ 229838/19444/2965/11.7.2016 Υπουργική Απόφαση.

Σύμφωνα με τα τεύχη της ανωτέρω προκαταρκτικής μελέτης, η κατάρρευση του γεφυριού της Πλάκας οφείλεται στην υποσκαφή της θεμελίωσης του ανατολικού βάθρου.

Στις 15.6.2017 υπεγράφη η 2η Προγραμματική Σύμβαση Πολιτισμικής Ανάπτυξης με θέμα «Στερέωση Αποκατάσταση και Ανάδειξη Γέφυρας Αράχθου στην Πλάκα» μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού, του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, της Περιφέρειας Ηπείρου, του Δήμου Βορείων Τζουμέρκων, του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος – Τμήμα Ηπείρου, με φορέα υλοποίησης το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών.

Κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών του 2016 και του 2017 εκτελέστηκαν στη θέση της γέφυρας εργασίες που είχαν σκοπό την πρόσδεση και προστασία των σωζόμενων τμημάτων από πρόσθετες βλάβες, από την ΥΝΜΤΕ Ηπείρου και την Περιφέρεια Ηπείρου με την συνδρομή του ΤΕΕ και την προσφορά της κατασκευαστικής εταιρίας ΤΕΡΝΑ, υπό την επίβλεψη του αρχιτέκτονα κ. Σμύρη και του κ. Παπαβρανούση από πλευράς Περιφέρειας και ΤΕΕ και του κ. Κασκάνη από την ΥΝΜΤΕ Ηπείρου του

ΥΠΠΟΑ. Επίσης, κατασκευάστηκαν πάσσαλοι θεμελίωσης του Ανατολικού Μεσοβάθρου, των οποίων η μελέτη περιλαμβάνεται στη προκαταρκτική μελέτη του ΕΜΠ. Ο κεφαλόδεσμος των πασσάλων (βάσει της ίδιας μελέτης), προβλέπεται να κατασκευαστεί το καλοκαίρι του 2018 με ευθύνη της Περιφέρειας Ηπείρου.

Με ευθύνη της Περιφέρειας Ηπείρου πραγματοποιήθηκαν εργασίες διάτρησης του πυθμένα της κοίτης περί του δυτικού μεσοβάθρου, ώστε να γίνουν οι μικροπάσσαλοι και η πλήρωση του κενού που παρουσίαζε το μεσόβαθρο στη θεμελίωσή του.

Στις 17.10.2017 η Διεύθυνση Προστασίας και Αναστήλωσης Νεώτερων και Σύγχρονων Μνημείων ζήτησε από το ΥΠ.Υ.ΜΕ. (ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΠΑΝΣΜ/425877/41741/4294/17.10.2017) να προβεί στις απαραίτητες αδειοδοτήσεις για την εξόρυξη του πετρώματος.

Με την υπ' αριθ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΠΑΝΣΜ/27131/2686/210/1.2.2018 Υπουργική Απόφαση εγκρίθηκαν με όρους οι μελέτες του έργου «Στερέωση Αποκατάσταση και Ανάδειξη Γέφυρας πλάκας στον ποταμό Άραχθο, Ν. Ιωαννίνων».

Στις 7.3.2018 στάλθηκαν με το με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΠΑΝΣΜ/93717/10111/993/7.3.2018 έγγραφο οι θεωρημένες μελέτες στο ΥΠ.Υ.ΜΕ. για τις δικές του ενέργειες.

Το έργο βρίσκεται στην τελική φάση υλοποίησής του με χρηματοδότηση και την ανάθεσή του από το Υπουργείο Μεταφορών & Υποδομών.

Η Υπουργός
Πολιτισμού και Αθλητισμού
ΛΥΔΙΑ ΚΟΝΙΟΡΔΟΥ

Εσωτερική Διανομή:

1. ΔΠΑΝΣΜ
2. ΔΑΒΜΜ
3. ΕΦΑ Ιωαννίνων
4. ΥΝΜΤΕ Ηπείρου

Ακριβές Αντίγραφο
Κεντρικό Πρωτόκολλο
Φλωρόπουλος Αθανάσιος